

Міністерство освіти і науки України
Інститут педагогіки НАПН України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Карловий університет (Чеська Республіка)
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського
Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій
Інституту післядипломної освіти та довузівської підготовки
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

МАТЕРІАЛИ

**Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

**"ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У ВИМІРІ НОВИХ
ОСВІТНІХ РЕАЛІЙ"**

(11-12 жовтня 2018 р.)

Електронна копія видання

Івано-Франківськ
«НАІР»
2018

УДК 378.091 (477) (082) П 84
П 84

Рекомендовано

вченою радою Інституту післядипломної освіти та довузівської підготовки
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
(протокол № 2 від 29 листопада 2018 р.)

Рецензенти:

директор Інституту післядипломної освіти та довузівської підготовки
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,
доктор політичних наук, професор *М.М.Нагорняк*;
доктор педагогічних наук, професор
кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика Педагогічного інституту
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
З.І. Нагачевська

Професійна підготовка фахівців у вимірі нових освітніх реалій: матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, Івано-
Франківськ, 11-12 жовтня 2018 р. / Упоряд. Гуменюк І.В., Джус О.В., Кучерак
Н.В., Труш Н.В., Паска Т.В., Сидорик Ю.Р. – Електронні дані. (Об'єм: 8,9 Мб).
– Івано-Франківськ: НАІР, 2018. Ч. 1. – 458 с.

ISBN 978-966-2716-99-3

У збірнику вміщені наукові доповіді учасників Всеукраїнської науково-
практичної конференції з міжнародною участю «Професійна підготовка
фахівців у вимірі нових освітніх реалій» (Івано-Франківськ, 11-12 жовтня 2018
року).

Розглянуто актуальні питання професійної підготовки фахівців в умовах
сучасних соціально-економічних і освітніх викликів, концептуальних засад і
практичних аспектів доуніверситетської та післядипломної освіти, висвітлено й
узагальнено національний і зарубіжний досвід організації професійної
підготовки фахівців задля впровадження його позитивних елементів у
діяльність закладів вищої освіти.

УДК 378.091 (477) (082) П 84

ISBN ISBN 978-966-2716-99-3

© ДВНЗ “Прикарпатський
національний університет імені
Василя Стефаника”, 2018

Гуменюк Ірина. Методичне сегментування навчального дискурсу української мови за професійним спрямуванням у контексті післядипломної освіти педагогічних працівників	124
Дзюба Світлана, Барінова Віра. Втілення провідних творчих ідей В.О.Сухомлинського як передумова формування ключових компетентностей здобувачів освіти.....	130
Загородня Алла. Диференціація змісту навчання в старшій школі України (1991-2010 рр.)	141
Зайченко Іван. До питання про взаємовідносини завідувача і парцівників кафедри	149
Захарчук Тетяна. Розвиток мовно-літературної галузі засобами інтерактивних технологій: особливості діалогічного мовлення.....	156
Злагода Ольга. Психологічна підготовка як напрям формування професійної майстерності оперативного працівника	161
Іванова Любов, Дубецька Вікторія. Деякі аспекти впровадження інноваційно-педагогічної технології «Росток» у початковій школі (з досвіду роботи).....	167
Іванова Любов, Которинська Марія. Творча спрямованість нетрадиційних технік малювання як засобу художньо-естетичного виховання учнів початкової школи.....	172
Івах Світлана, Город Валентина. Психологічна підготовка як напрям формування професійної майстерності оперативного працівника.....	176
Кирик Людмила. Інформаційне забезпечення проблеми формування соціально-комунікативної компетенції дітей старшого дошкільного віку.....	182
Коваленко Олена. Професійна підготовка магістрів дошкільної освіти: діяльнісний підхід	188
Ковальчук Інна. Методична підготовка педагога у творчому спадку Василя Сухомлинського.....	200
Кондратець Інна. Рефлексійна культура педагогів у системі післядипломної освіти підготовка дітей до навчання грамоти в контексті педагогіки партнерства: неперервність дошкільної та початкової освіти.....	205
Кропельницька Оксана. Спостереження як основний метод ознайомлення дошкільника з природою.....	214
Кузишин Тетяна. Спостереження як основний метод ознайомлення дошкільника з природою.....	200
Кузюк Катерина. Здоров'язбережувальна компетенція школяра в контексті цілей сталого розвитку в Україні.....	226
Лабун Марія. Полікультурне виховання школярів засобами українських традицій та фольклору.....	232
Лаппо Віолетта. Проблеми підготовленості майбутніх педагогів до формування духовних цінностей учнів нової української школи.....	239

Гуманізм педагога у ставленні до колег, учнів, батьків був високо оцінений громадськістю, а досвід Павльської школи, у якій педагог був директором переймався іншими закладами, у яких працював педагог

Висновки. Отже, Василем Олександровичем Сухомлинським були вироблені підвалини професійної компетенції, що розкривається через такі якості педагога як гуманізм, професійні знання, вміння підвищувати фаховий рівень, врахування індивідуальної природи кожної дитини та самоосвіта.

Поява нових технологій навчання і виховання стимулює розвиток освіти і науки, але теоретичні положення Василя Сухомлинського залишаються дороговказом для багатьох поколінь.

Перспективи подальших досліджень. Перспективами досліджень є аналіз епістолярної спадщини педагога щодо методів професійної підготовки педагога.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сухомлинский В. А. О воспитании. Москва : Школьная пресса, 2003. 192 с.
2. Сухомлинський В. О. Сто порад учителів : книга для вчителя. Київ : Радянська школа, 1988. 304 с.
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в 5-ти томах. Москва: Педагогіка. друк з 1976 року.
4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Москва : Педагогіка, 1983. 318 с.

УДК 372.011.31:373.2

***Інна Кондратець**
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту Київського університету
імені Бориса Грінченка,
E-mail: inna-kondratec@ukr.net.*

РЕФЛЕКСІЙНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено аналіз наукових досліджень та сучасної практики управління післядипломною освітою; визначаються проблеми й стрижневі аспекти в організації підвищення кваліфікації педагогів; окреслюються роль

рефлексії в професійному розвитку фахівців та нові форми рефлексійного навчання педагогів.

Ключові слова: рефлексія, рефлексійна культура, професійний розвиток, підвищення кваліфікації.

The article analyzes scientific research and modern practice of management of post-graduate education; Problems and pivotal aspects of organization of professional development of teachers are determined; outlined the role of reflection in the professional development of specialists and new forms of reflective teaching of teachers.

Keywords: reflection, reflective culture, professional development, certification training.

Постановка проблеми. Останнім часом відзначається тенденція розширення поняття безперервної освіти новими сполученнями слів і смислів: «освіта дорослих» (adulthood education), «освіта протягом життя» (lifelong education), «навчання протягом життя» (lifelong learning), «продовжена освіта» (continuing education), «подальша освіта» (further education), «відновлювальна освіта» (recurrent education), «перманентна освіта» (permanent education), що об'єднуються ідеєю довічної незавершеності освіти для дорослої людини.

Наразі наукові дослідження свідчать про те, що розвиток професіоналізму особистості і навчання протягом життя корелює з рефлексивною організацією діяльності суб'єкта праці.

Актуальність дослідження. Теорія й практика навчання дорослих доводить важливість розвитку рефлексійної культури педагогів у системі безперервної освіти, яка, на думку вчених (О. Анісімов, Т. Бондаренко, В. Єлисеєв, Л. Ільязова, Н. Ничкало, Л. Кунаковська, Н. Пінегіна, В. Сластьонін, І. Стеценко та ін.), пов'язана з пізнанням людиною себе, своїх інтересів, здібностей; цілеспрямованим здобуванням та вдосконаленням людиною знань, умінь, навичок, здібностей протягом усього життя; представляє собою цілісний процес, що забезпечує поступовий розвиток творчого потенціалу особистості.

Суголосну думку знаходимо в І. Зязюна, який підкреслює, що «смісл і ціль освіти – людина у постійному розвитку, її духовне становлення, гармонія її відносин із собою і іншими людьми, зі світом», а на державному рівні у такий спосіб освіта «створює умови для розвитку – саморозвитку, виховання – самовиховання, навчання – самонавчання всіх і кожного» [4, с.14].

З огляду на вищесказане, вважаємо, що однією з діяльнісних моделей професійного навчання педагогів в умовах післядипломної освіти має стати модель розвитку рефлексійної культури. Натомість майже відсутні дослідження, предметом яких було б теоретично-методичне обґрунтування концепції розвитку рефлексійних умінь працівників у системі післядипломної педагогічної освіти. Очевидно, що для реалізації умов професійного навчання недостатньо запропонувати методичні рекомендації щодо оцінки кількісних і

якісних параметрів професійного розвитку педагога в системі післядипломної освіти. Важливо, насамперед, проаналізувати сучасну практику управління післядипломною освітою загалом і на цій основі розробити основні напрями їх удосконалення.

Аналіз останніх публікацій. У теорії та практиці післядипломної освіти накопичено певний досвід із питань безперервності освіти працівників різних спеціальностей (О. Аббасова, В. Андрущенко, Л. Анциферова, О. Вербицький, З. Дудар, І. Дяченко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Луговий, В. Кучинський, О. Першукова, І. Ревенчук, В. Турченко); післядипломної педагогічної освіти та професійної адаптації педагогічних працівників (В. Бондар, О. Мороз, В. Луговий, В. Онушкін, М. Красовицький, В. Маслов, Т. Шамова, Р. Хмелюк).

Проблемі підвищення кваліфікації вчителів значна увага приділена в монографічних дослідженнях С. Крисюка, В. Маслова, В. Олійника, Н. Протасової, П. Худоминського та ін.; розкрита роль обласного інституту післядипломної педагогічної освіти у модернізації змісту освіти в Україні (Л. Даниленко, Н. Клокар, М. Лапенюк, Л. Покроєва та ін.); визначені особливості процесу навчання (І. Жерносець, А. Зубко, М. Красовицький, В. Пуцов, Т. Сущенко, М. Чегодаєва та ін.).

Функціонування й розвиток системи післядипломної педагогічної освіти, на думку І. Титаренко, можливі лише за умови тісного взаємозв'язку з усіма іншими складниками освітньої сфери [9]. Схожу думку знаходимо у Н. Протасової, яка звертає увагу на такі фактори: залежність післядипломної освіти як особливого освітнього утворення від сукупності об'єктивних і суб'єктивних чинників суспільного життя; єдність і взаємозв'язок розвитку та збагачення в процесі післядипломної освіти загальнокультурної (загальноосвітньої), фахово-кваліфікаційної та функціональної складників сукупної культури педагога; взаємозв'язок післядипломної освіти педагога з активною самоосвітою, саморозвитком і самовихованням; залежність ефективності післядипломної освіти педагогів від доцільно організованої діяльності та розумно побудованого спілкування в її процесі [6, с.12].

Мета дослідження. Проаналізувати сучасну практику управління післядипломною освітою й окреслити нові форми рефлексійного навчання педагогів.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових джерел і спостереження за сучасними реаліями дає підстави виокремити й узагальнити декілька стрижневих аспектів стосовно підвищення кваліфікації працівників у системі післядипломної педагогічної освіти.

Перший із них стосується особливостей підготовки педагогів освітніх закладів до професійної діяльності на засадах андрагогіки. Для нашого дослідження андрагогічний (грец. aner, andros – доросла людина; ago – вести) принцип навчання набуває особливого значення, оскільки пов'язаний із розв'язанням проблем самоосвіти і виховання дорослих. Проблемні питання впровадження андрагогіки висвітлюються в низці публікацій вітчизняних

науковців: Т. Білобровко, Н. Вербицької, О. Вербицького, І. Зязюна, І. Колеснікової, В. Крупицького, В. Олійника, О. Пехоти, Н. Протасової, Л. Сігаєвої, С. Сисоєвої, Т. Сорочан.

У контексті розвитку післядипломної освіти андрагогічний принцип ураховує: особистісний досвід та розвиток індивідуальних освітніх потреб; рівнево-кваліфікаційну диференціацію, віковий підхід, свободу вибору; життєві та посадові перспективи; проблемно-ситуативну організацію навчання та актуалізацію результатів; стимулювання самоосвіти й самостійності навчання; спільну діяльність у навчальному процесі; розвиток творчого потенціалу й морально-вольової сфери особистості.

Другий аспект організації навчання в системі післядипломної освіти пов'язаний із розкриттям поняття «акмеологія» (грец. акме – вершина) і використанням відповідних методик у педагогічній діяльності. Сутність акмеології, за визначенням авторів посібника «Акмеологія шкільної освіти» (І. Вернудіна, Н. Гузій, Г. Данилова, О. Дубасенюк, І. Єрмаков, Л. Корінна, Г. Сазоненко, Л. Халецька та ін.), полягає у формуванні та закріпленні в самосвідомості фахівця відчуття необхідності у самопізнанні, саморозвитку й самореалізації, що дозволяє спеціальними прийомами та техніками самоактуалізувати особистісне й професійне «Я» [1, с.385].

Аналіз наукових досліджень Г. Данилової, А. Деркача, О. Москаленко, В. П'ятина, Г. Кримської дозволяє констатувати, що, отримуючи за допомогою акмеологічних методик здатність до усвідомленої активної ролі, особистість стає спроможною самостійно впливати на зовнішні умови соціокультурного середовища, будувати життєві та професійні цілі, систему очікувань і прогнозів стосовно майбутнього, оцінювати власні досягнення й таким чином спрямовувати власну стратегію розвитку й самореалізації.

Третій аспект виокремлює поняття «фасилітативної компетенції» (лат. facilis – легкий, зручний), що формує здатність бути провідником змін у професійній освіті педагогів, мотивувати учасників навчально-виховного процесу до особистісного розвитку, створювати для цього необхідні умови і якою мають володіти викладачі й методисти. Крім К. Роджерса, який увів у психолого-педагогічну теорію і практику термін «фасилітація», означений феномен розглядали у своїх роботах А. Адлер, Л. Виготський, А. Маслоу, В. Соловйов, В. Франкл, Е. Фромм, термінологічно не визначаючи його. Серед вітчизняних досліджень варто відзначити праці О. Галіцян, В. Кременя, С. Світашева, Т. Сорочан та ін.

Нам близькі погляди Т. Сорочан, яка визначає фасилітацію як тип педагогічної взаємодії, пов'язаної зі створенням сприятливих умов для саморозвитку та самореалізації іншого суб'єкта, систему, що характеризується самоорганізацією (здатність зберігати і вдосконалювати свою структуру і організацію в залежності від зміни зовнішніх і внутрішніх умов) та нелінійністю (неможливо нав'язати шляхи розвитку) [8].

Під кутом зору викладених загальних методологічних аспектів, а також на основі спостережень за діяльністю інститутів післядипломної освіти та районних (міських) методичних кабінетів (центрів) ми виокремили проблеми, які наразі наявні в організації підвищення кваліфікації, а саме: 1) змістове наповнення навчального матеріалу та форми його реалізації; 2) професійний рівень андрагогів (викладачів та методистів); 3) здійснення наступності між власне курсовим і міжкурсним етапами підвищення кваліфікації у межах концепції безперервної освіти; 4) створення відповідного освітнього середовища для ефективного професійного зростання педагогів.

Зупинимося на вищезазначених питаннях та проаналізуємо їх.

Актуальною залишається проблема організації формату проведення курсової перепідготовки, зокрема, йдеться про зміст теоретичного матеріалу й форми його практичного засвоєння. На думку В. Арешонкова, навчальні плани та програми більшості інститутів післядипломної педагогічної освіти складаються на основі узагальнених суспільних вимог, не зважаючи на потреби конкретної особистості; розвиток загальної культури фахівця, його суб'єктивної сфери та стимулювання прагнень до самоактуалізації та самореалізації відсуваються на другий або й третій план. Дослідник з прикрістю зауважує, що «результативність навчання визначають ступенем оволодіння певним обсягом знань та наявністю відповідних умінь і навичок, які в подальшій практичній діяльності можуть не знадобитися й залишитися незатребуваним скарбом» [2, с.3].

Питання визначення наповнення, обсягу та систематизації необхідних педагогам знань, умінь, навичок, мотиваційно-ціннісних орієнтацій та відповідної діагностичної бази порушує В. Олійник, підкреслюючи, що більшість навчальних планів і програм підвищення кваліфікації складаються на основі узагальнених уявлень про необхідний зміст їх підготовки, при цьому майже не враховуються особистісні потреби фахівців [5].

Поряд із цим, аналіз публікацій у досліджуваних джерелах засвідчує активні пошуки науковців і практиків із питання модернізації змісту й форм післядипломної педагогічної освіти. Частина нововведень стосується й проблематики нашого дослідження. Наразі можемо констатувати, що у більшості вітчизняних інститутів здійснюється апробація нових організаційних форм, визначаються функціональні пріоритети післядипломної освіти, відбувається зміщення акцентів із передачі нормативного змісту на розвиток індивідуальних професійних моделей, які включають системне бачення педагогічної реальності, усвідомлене використання сучасних освітніх технологій і позитивного досвіду, особистісно-гуманістичну орієнтацію, формування креативних якостей і, як результат, – рефлексійної культури педагогів.

Так, у Сумському ОШПО з метою створення альтернативної моделі додаткової освіти дорослих розроблено проект «Школа особистісного зростання», який містить авторські курси «Психологічна компетентність», «Здоров'язбережувальна діяльність», «Популярний менеджмент», «Хобі – творча сторона мого «Я» та ін.; навчальні курси у рамках Internet-проекту

«Академія особистісного зростання «Акме» і «Психологія успішного самоздійснення». Цікаві підходи щодо організації курсової перепідготовки запроваджено Полтавським інститутом післядипломної педагогічної освіти, у якому розроблено програму дидактичних модулів «Педагогічні технології формування творчої особистості вчителя». Як позитивний і гідний наслідування ми відзначаємо інноваційний досвід впровадження для слухачів курсів підвищення кваліфікації і науково-педагогічних працівників навчальної програми «Медіа-освіта», розробленої МОН та Академією української преси.

У контексті вищесказаного варто відзначити розробки В. Сидоренко, зокрема матеріали навчального посібника «Професійно-особистісне зростання вчителя-словесника на засадах кредитно-модульної системи: щоденник міжкурсного періоду». Важливим для нашого дослідження є визначення науковцем рефлексійно-аналітичної компетенції у переліку необхідних для фахівців професійних компетенцій, розроблення щоденника рефлексії, вхідних і вихідних анкет для самооцінки [7].

Наведені приклади доводять, що педагоги потребують організації такого курсового навчання, яке забезпечило би розвивальний ефект набутих знань завдяки процесу розв'язання завдань, що моделюють реальні практичні ситуації, які виникають у професійній діяльності; задовольнило професійні запити і стало стимулом для самоосвіти й орієнтування фахівців на відбір певного змісту для самостійного вивчення, доповнення отриманої інформації, удосконалення знань, умінь і навичок.

Очевидно, що рівень застосованих методів і форм навчання дорослих залежить від рівня фасилітативних і фахових компетенцій викладачів, методистів інститутів післядипломної освіти й представників методичних служб різного рівня. Аналіз наукових розвідок (В. Буренко, М. Войцехівський, Ю. Присяжнюк та ін.) дозволяє виявити такі компоненти структури методичної компетентності андрагогів: 1) мотиваційний (сукупність мотивів професійно-педагогічної діяльності, розвитку методичної компетентності й потреб до здійснення інноваційної діяльності); 2) когнітивний (система знань та вмінь, що є основою розвитку методичної компетентності); 3) діяльнісний (розвиток методичного мислення та методичної культури, унаслідок чого викладач виявляє здатність до вирішення педагогічних завдань стратегічного, тактичного й оперативного рівнів); 4) рефлексійний (системна регуляція педагогічної діяльності, яка впливає на всі складники методичної компетентності).

Суголосні міркування висловлює Т. Сорочан, яка стверджує, що освіта дорослих потребує андрагогічної компетентності викладачів, забезпечення проблемно-рефлексійного підходу в навчанні, створення передумов для діалогу з дорослим у процесі спілкування, вироблення власних рішень і позиції загалом. Дослідниця переконана, що функція викладачів має змінитися від передачі знань до фасилітації, тобто допомоги дорослим у саморозвитку та самореалізації, до такої форми, як консультування, що ґрунтуватиметься на

партнерських стосунках [8].

Стрижневим аспектом здійснення якісного навчання дорослих, на думку науковців, є забезпечення наступності між курсовим та міжкурсним етапами підвищення кваліфікації. Ефективними умовами реалізації взаємодії між інститутом післядипломної освіти та закладами районного й шкільного рівнів (А. Зубко, В. Кузьменко) визначено, зокрема: постійне мотивування (урахування потреб та інтересів слухачів курсів); наявність комфортних умов роботи (створення сприятливого мікроклімату для співпраці); застосування різноманітних методів навчання, урахування індивідуальних потреб кожного; використання знань та досвіду слухачів (поєднання нової інформації з існуючим досвідом); усвідомлення слухачами необхідності застосування нових знань на практиці (робота має бути наближеною до реальних потреб та проблем педагогів); грамотне дозування часу на засвоєння нового матеріалу (правильний розподіл часу на різні види діяльності).

Такий взаємозв'язок на практиці, на жаль, відбувається лише на рівні діяльності творчих груп при ОППО, обміну діловими паперами, роботи над окремими педагогічними проектами. Цілком зрозуміло, що принцип наступності між зазначеними освітніми установами стане дієвим лише за умови забезпечення єдності вимог та позицій стосовно реального оцінювання сучасного стану освіти та окремих питань педагогічної діяльності. Тільки тоді професійний розвиток педагога відбуватиметься гармонійно, усвідомлено, цілеспрямовано й продуктивно.

Очевидно, для розв'язання вищезазначених проблем у системі післядипломної освіти має бути створене відповідне рефлексійне освітнє середовище, спрямоване на задоволення потреб дорослого вчитися протягом життя, підвищення фахової компетентності, актуалізацію внутрішніх ресурсів, стимуляцію самоперетворювальної діяльності й покращення якості самоосвіти.

На активному впровадженні рефлексійних процедур в організацію навчально-пізнавальної діяльності, що забезпечує навчання слухачів прийомів самоконтролю, саморегуляції, самооцінювання, самоаналізу, наголошує О. Кажарська; роль рефлексійно-мисленнєвої культури як основи змісту педагогічної освіти підкреслює А. Кузьмінський.

У контексті теми нашої роботи цікавими є визначені І. Білецькою умови для розвитку рефлексії у педагогів та викладачів, а саме: вербальний і невербальний зворотній зв'язок (оцінка оточення); порівняння себе з іншими; самоспостереження за своїми думками, почуттями, вчинками (того, що відбулося) для подальшого керування самим собою; зіставлення свого «Я-сьогоднішнього» з «Я-вчорашнім» і «Я-ідеальним» [3].

Нами було розроблено модель спецкурсу для слухачів інститутів післядипломної освіти «Рефлексійна культура як засіб удосконалення професійної компетентності педагога», який розраховано на 109 годин (48 годин – аудиторні заняття; 58 годин – самостійна робота).

Мета спецкурсу: сформувати уміння здійснювати продуктивну рефлексійну діяльність.

Завдання:

- 1) ознайомити з історією становлення і розвитку понять «рефлексія», «рефлексійна культура» та їх сучасним трактуванням;
- 2) підготувати педагогів освітніх закладів до теоретичного осмислення та реалізації на практиці рефлексійного підходу в професійній діяльності;
- 3) формувати потребу в самоаналізі, саморозвитку, професійній самореалізації;
- 4) орієнтувати на рефлексійне здійснення педагогічного процесу;
- 5) розвивати уміння застосовувати знання про рефлексію у взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу;
- 6) удосконалити навички здійснення технології рефлексивної контрольно-самооціночної діяльності у процесі професійного розвитку.

Тематику аудиторних занять уміщено в чотири змістових модулі:

Модуль 1. Проблема якості освіти в сучасному світі. Теми: Сучасне тлумачення дефініцій «освіта», «якість освіти». Якість освіти в різних парадигмах і різних освітніх практиках. Управління освітою: поняття й основні теоретико-методологічні підходи.

Модуль 2. Сучасне тлумачення поняття «рефлексія». Теми: Історичний аспект становлення дефініції «рефлексія». Сучасні підходи до розуміння поняття «рефлексія». Особистісний та професійний вектор рефлексії.

Модуль 3. Рефлексія у педагогічній діяльності. Теми: Роль рефлексії в педагогічній діяльності. Професійна рефлексія педагога. Рефлексія та інноваційна діяльність педагога. Рефлексія й контрольно-самооціночна діяльність педагога.

Модуль 4. Формування рефлексійної культури в педагога. Теми: Феномен рефлексійної культури як інтегративного утворення. Структура рефлексійної культури.

Кінцевим результатом успішного засвоєння спецкурсу мають стати конкретні знання, уміння й навички кожного педагога: 1) слухачі знатимуть: закономірності й принципи рефлексійного процесу навчання; сутність рефлексії та рефлексійного підходу в педагогічній діяльності; структуру рефлексійної культури: компоненти, критерії, показники; основні форми, етапи та методи організації рефлексійної діяльності; 2) слухачі умітимуть: застосовувати рефлексію на усіх етапах педагогічної діяльності; діагностувати якість професійних результатів; планувати, формулювати цілі й здійснювати на практиці педагогічне дослідження; здійснювати структурно-функціональний рефлексійний аналіз педагогічного процесу; 3) слухачі розумітимуть: ціннісні основи професійної діяльності та шляхи підвищення фахової компетентності; засоби професійного самопізнання і розвитку; 4) слухачі володітимуть: навичками рефлексії, самооцінки, самоконтролю; різноманітними засобами комунікації у професійній діяльності.

Висновки, перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи результати проведеного аналізу психолого-педагогічної літератури, наукових досліджень та діяльності закладів післядипломної освіти, доходимо висновку, що тема формування рефлексійної культури педагога у системі післядипломної освіти не є поширеною у дослідницьких розвідках. Поряд із визнанням необхідності розвитку рефлексійних умінь як важливого компонента професійної діяльності педагога відсутнє чітке окреслення означеного феномена, бракує розроблених методик і технологій системного рефлексійного навчання педагогів. Потребує наукового аналізу проблема забезпечення якості організації навчання педагогів, ґрунтовної методологічної підготовки викладачів, оволодіння дидактикою навчання дорослих, технологіями взаємодії, які найбільшою мірою сприяють особистісному професійному розвитку всіх учасників педагогічного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акмеологія шкільної освіти : наук.-метод. посіб. / за заг. ред. Г. С. Сазоненко. Київ : Основи, 2010. 560 с.
2. Арешонков В. Ю. Педагогічні засади самоорганізації слухачів системи післядипломної педагогічної освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Житомир. держ. ун-т імені Івана Франка. Житомир, 2006. 21 с.
3. Білецька І. М. Особливості рефлексії професійної діяльності молодих викладачів вишу. Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Кам'янець-Подільський, 2011. Вип. 12. С. 92–98.
4. Зязюн І. А. Інтелектуально творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І. А. Зязюна. Київ: Вид-во «Віпол», 2000. С.11–58.
5. Олійник В. В. Формування правової компетентності керівників навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика проф. освіти / Олійник В. В. ; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2008. – 23 с.
6. Протасова Н. Г. Теоретико-методичні основи функціонування системи післядипломної освіти педагогів в Україні : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Нац. пед. ун-т імені М. Драгоманова. Київ, 1999. 33 с.
7. Сидоренко В. В. Професійно-особистісне зростання вчителя-словесника на засадах кредитно-модульної системи: щоденник міжкурсового періоду. Донецьк : Каштан, 2010. 180 с.

8. Сорочан Т. М. Розвиток професіоналізму управлінської діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.09 – теорія навчання. Луган. НПУ ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2005. 39 с.

9. Титаренко І. Фахове вдосконалення вчителя в системі післядипломної освіти: теоретичний аспект. URL: lib.chdu.edu.ua/pdf/metodser/111/6.pdf.

УДК 373.3:37.016:003-028.31:37

Оксана Крпельницька

*студентка Інституту післядипломної освіти
та довузівської підготовки ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»*

ПІДГОТОВКА ДІТЕЙ ДО НАВЧАННЯ ГРАМОТИ В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА: НЕПЕРЕВНІСТЬ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Summary. The article analyzes the process of preparation for the study of grammar in the conditions of partnership pedagogy; The present state of the problem research and pedagogical conditions of preparation for the study of the grammar on the basis of principles of continuity and perspective are researched.

Key words: New Ukrainian school, continuity, perspective.

Анотація. У статті проаналізовано процес підготовки до навчання грамоти в умовах педагогіки партнерства; досліджено сучасний стан проблеми та педагогічні умови підготовки до навчання грамоти на засадах принципів наступності та перспективності.

Ключові слова: Нова українська школа, наступність, перспективність.

Постановка проблеми. На сучасному етапі формування освіти серед головних завдань – створення необхідних умов для повноцінного розвитку і самореалізації кожного громадянина України, формування покоління, здатного навчатися протягом життя, формування й розвиток цінностей громадянського суспільства. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті, визначаючи стратегію радикальної модернізації освіти, головною її метою вважає створення умов для «розвитку, самоствердження і самореалізації особистості впродовж життя» [2, с. 4].

Актуальність дослідження. Розв’язання актуальних завдань національно-державного будівництва в Україні неможливе без всебічного